

INTER-EXCELLENCE
ACTION

MINISTERSTVO ZEMĚLSTVÍ

CERTIFIKOVANÁ METODIKA

Ověření příbuzenského vztahu mezi prarodičem a jedincem

Autorský kolektiv:

Luboš Vostrý, Michaela Brzáková, Hana Vostrá-Vydrová

ISBN 978-80-213-3167-9

2022

CERTIFIKOVANÁ METODIKA

Ověření příbuzenského vztahu mezi prarodičem a jedincem

Vydavatel

Česká zemědělská univerzita v Praze, Kamýcká 129, 165 00 Praha-Suchdol

Forma vydání

Metodika je vydána pouze elektronicky ve formátu PDF.

Zveřejněno na webové stránce

<https://metodiky.agrobiologie.cz/>

Autoři a jejich podíl na tvorbě certifikované metodiky

prof. Ing. Luboš Vostrý, Ph.D. 34 %

Ing. Michaela Brzáková, Ph.D. 33 %

Ing. Hana Vostrá-Vydrová, Ph.D. 33 %

Oponenti certifikované metodiky

Ing. Zdeňka Majzlíková

Česká plemenářská inspekce, Praha

doc. Ing. Karel Mach, CSc.

Česká zemědělská univerzita v Praze

Dedikace na projekty

Metodika vznikla v rámci řešení výzkumných projektů MŠMT INTER-EXCELLENCE LTAUSA19117 a MZE NAZV Země QK1810253.

Rok vydání

2022

ISBN 978-80-213-3167-9

I. Cíl metodiky

Cílem metodiky bylo vypracovat postup pro ověření příbuznosti mezi jedincem a jeho předkem (děd či bába) na základě molekulárně genetických data v případě, že chybí molekulárně genetické informace rodičů. Postup nalezne uplatnění v rutinním provozu ověřování příbuznosti Českomoravskou společností chovatelů a. s.

II. Vlastní popis metodiky

II.1. Úvod

V současné době je rutinně genotypováno velké množství jedinců dojeného skotu za účelem předpovědi genomické plemenné hodnoty. Tyto informace mohou být využity pro ověření příbuzenského vztahu mezi jedincem a rodiči, či dokonce mezi jedincem a prarodiči, v případě že molekulárně genetické informace rodičů nejsou k dispozici. S využitím molekulárně genetických dat (SNP analýzy), by měl být vyloučen příbuzenský vztah mezi jedincem a rodičem, pokud jedinec je na určitém lokusu homozygot dominantní (AA) a rodič je homozygot recesivní (aa) a naopak. Z důvodu chyb při genotypizaci, je vhodné uvažovat i o možnosti existenci opačných homozygotních sestav u jedince a prarodiče.

II.3. Vlastní výpočet

Pro ověření příbuzenského vztahu bylo navrženo použití metody tzv. „konfliktních genotypů“. Tato metoda vychází z metodiky Hayes B. J. (2011) a je implementována například do programů rodiny BLUPF90 Misztal et al. (2002). Metoda je založena na skutečnosti, že příbuzní jedinci: rodič a potomek by měli mít podobný genotyp. To znamená, že pokud má rodič genotyp AA potomek nemůže mít genotyp BB . Samozřejmě je potřeba brát v úvahu i chybu genotypování. Misztal et al. (2002) považují za významnou chybovost od 1 %. Pokud je konfliktů mezi genotypy více, není možné uvažovat jedince X jako rodiče jedince Y .

Ověření příbuzenského vztahu mezi prarodičem a jedincem je komplikovanější, a to z toho důvodu, že u rodiče mohlo dojít k možným rekombinacím v genomu, které neznáme. Pro tyto případy bývá využívána metoda regresní analýzy, pomocí které se stanovuje přípustná hranice konfliktů (AA vs. BB). Vytvoření regresních koeficientů ale není možné, pokud máme malý počet rodin. Pro tyto případy může být použita metodika navržená Council on Dairy Cattle Breeding (www.uscdcb.com), která však musí být upravena na tuzemská data.

Skutečná prahová hodnota závisí na počtu lokusů, které byly vybrány do analýzy. Lokusy jsou vybírány tak, že jedinec i jeho prarodič musí nést homozygotní sestavu ,AA‘, či ,BB‘. Regresní rovnice pro přípustnou hodnotu konfliktů vzniklou chybovostí při genotypování odpovídá vztahu:

$$\text{prahová hodnota konfliktů} = 32,70071 - 0,00184 * (\text{počet vybraných genotypů}), \quad (1)$$

kdy orientační prahová hodnota přípustných konfliktních genotypů je uvedena v tabulce 1.

Pro ověření vhodnosti dané metodiky byly ČSMCH a. s. vybrány tři rozdílné rodiny – viz příloha).

Tabulka 1. Přípustná prahová hodnota konfliktních genotypů u jedince a předka v závislosti na počtu vybraných lokusů (m) vycházející ze vztahu (1)

Počet vybraných lokusů (m)	Podíl přípustných konfliktních lokusů (v %)
3000	27,2
4000	25,5
5000	23,5
6000	19,8
7000	18,0
8000	18,0
Atd.	...

II.3.1 Vlastní algoritmus navržené metody

Vlastní algoritmus pro výběr hraniční hodnoty konfliktních genotypů se skládá z následujících kroků:

- 1) výběr testovaného prarodiče a jedince
- 2) výběr lokusů, které ani u jednoho jedince z páru neobsahují chybějící hodnoty (,- -‘)
- 3) zjištění počtu lokusů vstupující do analýzy (pokud je počet lokusů (m) v analýze <12000 není potřeba dalších úprav, pokud $m > 12000$, je potřeba náhodně vybrat 12000 lokusů.
- 5) pro účel porovnání vybrat pouze homozygotní sestavy lokusů, tzn. lokusy, ve kterých se ani u jednoho z jedinců v páru nenachází heterozygotní sestava (,AB‘)
- 6) Spočítat procento lokusů, které obsahují buď ,AA‘ u předka a ,BB‘ u potomka, nebo ,BB‘ u předka a ,AA‘ u potomka – tzv. konfliktní lokus.
- 7) Stanovit přípustné hranice konfliktů, které mohly vzniknout chybovostí při genotypování. Hranice konfliktů se stanoví dle regresní rovnice: $32,70071 - 0,00184 * m$, kde m je počet lokusů bez ,--‘ u jedinců X a Y.

8) Porovnat procento skutečných konfliktů viz. bod 6) a přípustné hranice konfliktů viz. bod 7) a potvrdit či vyvrátit, zda mezi jedinci X a Y existuje příbuzenský vztah.

Ověření metody u vybraných rodin je uvedeno v tabulkách 2 - 4.

Regresní vztah předpokládá analýzu na SNP čípech s nízkou hustotou. Tyto SNP čipy však v ČR nejsou z důvodu ekonomické nevýhodnosti využívány. Nejběžnější SNP čipy používané v ČR obsahují 50 000 SNP. Na této hustotě SNP čipů dává daný regresní vztah chybné odhady (viz tabulka 5). Z toho důvodu musel být stanoven maximální počet vybraných lokusů. Na základě analýzy tuzemských dat byla tato hodnota stanovena na $m = 12\ 000$.

III. Srovnání „novosti postupů“

Nesprávné informace o příbuzenském vztahu mezi jedinci může výrazně ovlivnit přesnost předpovědi genomické, ale i konvenční plemenné hodnoty a následně výši genetického zisku. Novým přínosem této metodiky je adaptace metodiky ověření příbuzenského vztahu mezi prarodiči a jedincem na podmínky České republiky. Postup je využitelný i v případě, že nejsou dostupné molekulárně genetické informace rodiče. Navrhovaná metoda „konfliktních genotypů“ musela být upravena na počty dostupných lokusů, které se běžně používají při genomické selekci v České republice. Zpřesnění (korekce) příbuzenských vztahů výrazně přispěje k zpřesnění předpovědi genetického založení jedince (plemenné hodnoty).

IV. Popis uplatnění certifikované metodiky

Předkládaná metodika je podkladem pro rutinní ověřování příbuznosti mezi jedincem a jeho prarodičem, v případě chybějících molekulárně genetických informací rodičů. Metodika bude uplatněna prostřednictvím organizace Českomoravská společnost chovatelů a.s. Výsledky této metodiky budou využívány příslušnými svazy chovatelů hospodářských zvířat, například Svazem chovatelů holštýnského skotu.

V. Ekonomické aspekty

Předkládaná certifikovaná metodika slouží k ověření a opravě rodokmenových záznamů využívaných ve šlechtění dojeného skotu. Daná metodika bude využívána ČMSCH, a.s. podle zákona č.110/1997 Sb. O potravinách a zákona č. 154/2000 Sb. O šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat ve znění pozdějších předpisů je ČMSCH právnická osoba pověřena ministerstvem k výkonu činností podle jednotlivých bodů § 23c. Jmenovitě podle odstavců 1 a 2 a §7 je povinna poskytovat chovatelům a oprávněným osobám údaje, zpracovávat, zveřejňovat a evidovat výsledky, což se týká

i o ověřování příbuzenských vztahů mezi jedinci. V souladu s doporučením Rady vlády pro výzkum uvádíme, že ČMSCH, a.s. nevytváří těmito činnostmi zisk, poskytuje široké chovatelské veřejnosti co nejobektivnější údaje a vyhodnocením celostátních databází vytváří podklady pro prokázání kvality plemenářské práce chovatelů.

VI. Seznam použité související literatury

Hayes B. J. (2011): Technical note: Efficient parentage assignment and pedigree reconstruction with dense single nucleotide polymorphism data. *Journal of Dairy Science*. 94:2114–2117.

Misztal, I., Tsuruta, S., Strabel, T., Auvray, B., Druet, T., Lee, D. (2002): BLUPF90 and related programs (BGF90). In. *Proc. 7th World Congress on Genetics Applied to Livestock Production*. Montpellier, France, Session 28, 1-2.

VII. Seznam publikací, které předcházely metodice

Vostrý L., Vostrá-Vydrová H., Moravčíková M., Kasarda R., Cubric-Curik V., Curik I. (2021): Genomic diversity and population structure of Holstein Friesian: Czech population perspective. *Book of Abstracts of the 72nd Annual Meeting of the European Federation of Animal Science*. Davos, Švýcarsko, 30. srpna – 3. září 2021, s. 128. ISBN: 978-90-9696-366-2

Vostrý L., Vostrá Vydrová H., Cubric-Curik V., Moravčíková N., Kasarda R., Špehar M., Potočník K., Sölker J., Curik I. (2021): Estimation of effective population size for Holstein-Friesian cattle metapopulation. *Book of abstracts of International symposium Animal Science Days 2021*, Gödölle, Maďarsko, 13. - 7. 9. 2021, s. 17.

VIII. Přílohy a tabulky

Seznam použitých rodin pro ověření vhodnosti navržené metody

Rodina č. 1:

Bába	B1
Matka	M1
Potomstvo	D11
	D12
	D13
	D14
	D15
	D16
	D17
	D18
	D19
	D110
	D111
	D112
	D113

Rodina č. 2:

Bába	B2
Matka	M2
Potomstvo	D21
	D22
	D23
	D24
	D25

Rodina č. 3:

Bába	B3
Matka	M3
Potomstvo	D31
	D32
	D33
	D34
	D35

Výsledky ověření příbuznosti mezi jedinci z jednotlivých rodin použitých pro ověření metody

Tabulka 2: Výsledky pro jedince B1 (prarodič v rodině č. 1) a jedinci z analyzovaných rodin (tučně jsou označeni jedinci z příslušné rodiny č. 1).

prarodič	jedinec	% konfliktů	% hranice	počet konfliktů	počet. homoz. sestav	počet SNP	příbuznost
B1	M1	0	13	2	4710	10876	ANO
B1	D1-1	7	12	345	4714	11160	ANO
B1	D1-2	8	12	380	4890	11167	ANO
B1	D1-3	6	12	286	4707	11167	ANO
B1	D1-4	7	12	350	4766	11165	ANO
B1	D1-5	8	12	377	4790	11166	ANO
B1	D1-6	7	14	325	4378	10351	ANO
B1	D1-7	8	14	374	4405	10345	ANO
B1	D1-8	10	14	428	4301	10346	ANO
B1	D1-9	8	14	326	4283	10336	ANO
B1	D1-10	10	14	429	4258	10351	ANO
B1	D1-11	6	14	267	4205	10346	ANO
B1	D1-12	8	14	359	4258	10346	ANO
B1	D1-13	8	13	356	4691	10878	ANO
B1	M2	16	13	677	4225	10879	NE
B1	D2-1	17	13	734	4344	10875	NE
B1	D2-2	17	12	796	4573	11169	NE
B1	D2-3	18	12	823	4596	11168	NE
B1	D2-4	16	12	759	4617	11165	NE
B1	D2-5	15	12	670	4417	11165	NE
B1	M3	17	14	702	4043	10349	NE
B1	D3-1	17	13	750	4469	10879	NE
B1	D3-2	17	14	722	4217	10345	NE
B1	D3-3	20	14	848	4300	10350	NE
B1	D3-4	17	13	751	4388	10880	NE
B1	D3-5	19	14	824	4330	10349	NE

Tabulka 3: Výsledky pro jedince B2 (prarodič v rodině 2) a jedinci z analyzovaných rodin (tučně jsou označeni jedinci z příslušné rodiny č. 2).

prarodič	jedinec	% konfliktů	% hranice	počet konfliktů	počet. homoz. sestav	počet SNP	příbuznost
B2	M1	18	18	571	3128	8051	NE
B2	D1-1	20	18	650	3205	8051	NE
B2	D1-2	18	18	551	3084	7773	NE
B2	D1-3	20	18	598	2975	7774	NE
B2	D1-4	18	18	551	3008	7778	NE
B2	D1-5	18	18	574	3133	7766	NE
B2	D1-6	18	18	500	3130	7775	NE
B2	D1-7	22	18	685	3132	7776	NE
B2	D1-8	20	18	628	3089	7779	NE
B2	D1-9	18	18	569	3339	8181	NE
B2	D1-10	21	18	679	3294	8181	NE
B2	D1-11	18	18	576	3243	8183	NE
B2	D1-12	18	18	592	3352	8182	NE
B2	D1-13	18	18	580	3276	8179	NE
B2	M2	0	18	2	3309	8052	ANO
B2	D2-1	9	18	288	3308	8051	ANO
B2	D2-2	13	18	426	3378	8184	ANO
B2	D2-3	10	18	349	3472	8183	ANO
B2	D2-4	9	18	302	3433	8182	ANO
B2	D2-5	8	18	278	3406	8181	ANO
B2	M3	22	18	638	2913	7776	NE
B2	D3-1	22	18	692	3167	8051	NE
B2	D3-2	24	18	738	3099	7774	NE
B2	D3-3	24	18	756	3191	7779	NE
B2	D3-4	23	18	737	3159	8052	NE
B2	D3-5	23	18	727	3144	7775	NE

Tabulka 4: Výsledky pro jedince 3 (prarodič v rodině č. 3) a jedinci z analyzovaných rodin (tučně jsou označeni jedinci z příslušné rodiny č. 3 při použití náhodně vybraných 12000 SNP).

Prarodič	Jedinec	% konfliktů	% hranice	počet konfliktů	počet. homoz. sestav	počet SNP	příbuznost
B3	M1	13	11	808	6174	12000	NE
B3	D1-1	12	11	754	6202	12000	NE
B3	D1-2	15	11	855	5837	12000	NE
B3	D1-3	15	11	843	5757	12000	NE
B3	D1-4	13	11	784	5813	12000	NE
B3	D1-5	15	11	876	5883	12000	NE
B3	D1-6	15	11	917	5954	12000	NE
B3	D1-7	15	11	904	5959	12000	NE
B3	D1-8	14	11	831	5950	12000	NE
B3	D1-9	12	11	792	6596	12000	NE
B3	D1-10	12	11	779	6426	12000	NE
B3	D1-11	12	11	775	6488	12000	NE
B3	D1-12	12	11	803	6512	12000	NE
B3	D1-13	13	11	831	6474	12000	NE
B3	M2	13	11	768	6103	12000	NE
B3	D2-1	12	11	745	6185	12000	NE
B3	D2-2	11	11	712	6557	12000	NE
B3	D2-3	12	11	763	6575	12000	NE
B3	D2-4	12	11	769	6433	12000	NE
B3	D2-5	12	11	797	6431	12000	NE
B3	M3	0	11	2	6276	12000	ANO
B3	D3-1	4	11	245	6496	12000	ANO
B3	D3-2	6	11	352	6256	12000	ANO
B3	D3-3	6	11	367	6479	12000	ANO
B3	D3-4	02	11	133	6787	12000	ANO
B3	D3-5	05	11	322	6379	12000	ANO

Tabulka 5: Výsledky pro jedince B3 (prarodič v rodině 3) a jedinci z analyzovaných rodin (tučně jsou označeni jedinci z příslušné rodiny č. 3 při použití všech známých SNP).

prarodič	jedinec	% konfliktů	% hranice	počet konfliktů	počet. homoz. sestav	počet SNP	příbuznost
B3	M1	13	-53	3125	23836	46386	NE
B3	D1-1	12	-53	3016	24294	46376	NE
B3	D1-2	15	-43	2983	20211	41282	NE
B3	D1-3	15	-43	2934	20041	41284	NE
B3	D1-4	14	-43	2722	19950	41292	NE
B3	D1-5	15	-43	3061	20540	41246	NE
B3	D1-6	15	-43	3084	20483	41278	NE
B3	D1-7	15	-43	3078	20333	41280	NE
B3	D1-8	14	-43	2892	20440	41298	NE
B3	D1-9	12	-65	3643	29194	53129	NE
B3	D1-10	12	-65	3575	28691	53115	NE
B3	D1-11	12	-65	3272	28440	53100	NE
B3	D1-12	12	-65	3523	28996	53097	NE
B3	D1-13	13	-65	3602	28493	53074	NE
B3	M2	12	-53	2767	23799	46375	NE
B3	D2-1	12	-53	2844	23868	46380	NE
B3	D2-2	11	-65	3160	28585	53098	NE
B3	D2-3	12	-65	3331	28674	53122	NE
B3	D2-4	12	-65	3391	28848	53118	NE
B3	D2-5	12	-65	3364	28283	53090	NE
B3	M3	0	-43	5	21497	41292	NE
B3	D3-1	4	-53	945	25340	46390	NE
B3	D3-2	6	-43	1241	21449	41293	NE
B3	D3-3	6	-43	1245	22077	41298	NE
B3	D3-4	2	-53	542	26022	46394	NE
B3	D3-5	6	-43	1227	22000	41282	NE

Česká plemenářská inspekce
Slezská 100/7, Praha 2, 120 00

vydává

OSVĚDČENÍ

1663/2022 - ČPI

o uznání metodiky v souladu s podmínkami Metodiky hodnocení výzkumných organizací a programů účelové podpory výzkumu, vývoje a inovací, schválené usnesením vlády dne 8. února 2017, číslo 107 a její samostatné přílohy č. 4 schválené usnesením vlády dne 29. listopadu 2017 č. 837.

Název metodiky: **Ověření příbuzenského vztahu mezi prarodičem a jedincem**

Autor / autoři: **Prof. Ing. Luboš Vostrý, Ph.D., Ing. Michaela Brzáková, Ph.D., Ing. Hana Vostrá – Vydrová, Ph.D.**

Název organizace/ů: **Česká zemědělská univerzita v Praze**

Místo vydání: **Česká zemědělská univerzita v Praze se sídlem Kamýčká 129, 165 00 Praha - Suchbát**

Rok vydání: **2022**

Metodika byla vypracována v rámci řešení grantu MŠMT LTAUSA19117 a NAZV QK1810253

Jméno zástupce odborného útvaru státní správy:

Ing. Zdenka Majzlíková

Funkce zástupce odborného útvaru státní správy:

ředitelka

V Praze dne 10. 3. 2022

Česká plemenářská inspekce
Slezská 100/7
120 00 Praha 2
2

.....
Podpis/elektronický podpis zástupce
odborného útvaru státní správy

Souhlas ředitele Odboru vědy, výzkumu a vzdělávání MZe:

V Praze dne 10. 3. 2022

.....
Podpis/elektronický podpis
ředitele/ředitelky Odboru vědy, výzkumu
a vzdělávání